

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Wij hebben Hem lief

Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft.

1 Joh. 4 : 19.

Wij hebben Hem lief!

Dat is wel het kenmerk van het kinschap Gods. Immers: wie liefheeft, is uit God geboren. Wie dit kenmerk dan ook niet bezit, behoort niet tot Gods kinderen, heeft geen kinderhart.

De liefde is zo volstrekt onmisbaar, dat zonder haar de meest begaafde redenaar, ook al staat hij als dienaar des Woords op de kansel, niet anders is dan een klinkend metaal en een luidende schel.

Zonder de liefde is de man, die door zijn wondergeloof bergen verzet, niet anders dan een kind des toorns en een erfgenaam van de rampzaligheid, tenzij hij zich tot God bekeert.

Zonder het kenmerk van deze liefde wordt zelfs de martelaar als een onnutte dienst-knecht weggegooid. Vlijmscherp, maar toch zo waar en trouw is het woord van de apostel: 'Indien iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking! Maranatha!'

Maar ook: wie in oprechtheid, misschien schuchter en vrezend, maar toch in waarheid mogen belijden: 'wij hebben Hem lief', die worden daardoor gekenmerkt als mensen, die uit de dood overgegaan zijn tot het leven. Wij hebben Hem lief!

Dat is de strijd van Gods kind. Want er is zoveel in hem, dat zich tegen die liefde verzet. Geldt het niet van de oude mens: geneigd om God te haten?

Liefde is lijden! Dat geldt zeker van de geestelijke liefde. De christen heeft de Heere niet zo lief, als hij het diep in zijn hart zo graag zou willen. De Heere is het toch zo waard.

En die liefde, door de Heilige Geest in zijn hart uitgestort, heeft een voortdurende, rusteloze strijd te voeren tegen de vijandschap van het vlees, tegen de verleidingen van de wereld, tegen de aanvechtingen van de vorst der duisternis. Het kan niet anders, en het wordt hier beneden niet anders, want hij heeft nog 'een andere wet in zijn leden' dan de wet der liefde.

Wij hebben Hem lief!

Dat is ook de vreugde van Gods kind.

Hij verstaat er iets van, wat een dichter aldus heeft vertolkt:

*'k Heb lief, mijn ziel is overregend
van hemelzoete liefdedauw.*

*'k Heb lief. O Heiland, wees gezegend
Voor de onbegrensde van Uw trouw.*

*'k Heb lief. Het lied van vreugde en vrede
Stijgt als een reukwerk op tot Hem.
Mijn ziel zingt vrolijk juichend mede:*

'k Heb lief, want Jezus hoort mijn stem.

Maar wie in oprechtheid mogen betuigen: 'wij hebben Hem lief', die voegen er als in één adem aan toe: 'omdat Hij ons eerst heeft liefgehad!'

Wij kwamen God niet voor met onze liefde, maar hij kwam ons voor met Zijn liefde. Het was niet onze liefde tot Hem, die Zijn liefde heeft opgewekt en wakker gemaakt, maar het was Gods liefde tot ons, die in ons hart met almachtige, onweerstaanbare kracht wederliefde gewekt heeft.

Hij heeft ons eerst liefgehad.

Voor wij Hem lief hadden of konden liefhebben.

Hij heeft ons eerst liefgehad. Van voor de grondlegging der wereld, van eeuwigheid. Met een eeuwige liefde.

En omdat Hij ons eerst heeft liefgehad, daarom hebben wij hem lief. Niet zo, dat wij Hem uit eigen beweging, als uit onszelf, liefde voor liefde vergelden. Maar zo, dat Zijn liefde een kracht was, die, in het uur door Hem bepaald, in ons koud en dood en liefdeloos hart wederliefde tot Hem gewekt heeft.

En daarom: Gods liefde tot ons is de grond en oorzaak van onze liefde tot Hem. Onze liefde tot God is de zalige vrucht van Zijn liefde tot ons. Wij hebben Hem lief! Wat een eeuwig wonder, dat van zichzelf vijandige zondaren de Heere liefkregen.

Zalig, die door de eeuwige liefde Gods overweldigd, het mogen belijden, schuchter en stamelend misschien: 'Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.'

'k Zal dan gedurig bij U zijn,

In al mijn noden, angst en pijn;

U al mijn liefde waardig schatten,

Wijl Gij mijn rechterhand woudt vatten.

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

Dagelijks komen abonnementsbetalingen binnen met vele giften, groot en klein, zodat we in het totaal f 8907,60 aan giften mochten ontvangen, waarvoor hartelijk dank.

Ook dank voor de 5 nieuwe abonnees.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Ontmoetingsdag.** We herinneren even aan de ontmoetingsdag, die D.V. zal worden gehouden op zaterdag 13 april a.s. en wel te Slidrecht-centrum. Sprekers zullen naar we hopen op die dag zijn:

in de morgensamenkomst de predikanten Blom, Slagboom en Van der Sluys en in de middagsamenkomst de predikanten Van der Ent, Van der Meij en Tanis.

Vermoedelijk hebben velen al deze datum genoteerd, maar toch kan een korte herinnering nog een dringende opwekking zijn om D.V. op genoemde dag naar Slidrecht te gaan. De verbindingen zijn gunstig. Bezoekers uit het hele land (en zelfs daarbuiten) zijn van harte welkom.

2. **Testamentaire beschikkingen.** Verschillende keren mocht onze stichting een legaat ontvangen. Dat is bemoedigend en is mede de oorzaak ervan, dat we zonder financiële zorgen het doel van stichting en blad kunnen behartigen. Het blijkt gewenst te wijzen op de mogelijkheid om onze stichting testamentair te gedenken. Voorzover we weten zijn voor schenkingen of legaten tot een bedrag van f 10.000,- geen rechten ten bate van de schatkist verschuldigd; voor hogere bedragen blijven die rechten tot een laag percentage beperkt. De notaris weet wel hoe de omschrijving bij een testamentaire beschikking moet zijn. De tenaamstelling moet zijn op de stichting 'Stichting Bewaar het Pand' te Meerkerk.

We hopen zo nu en dan op deze mogelijkheid te wijzen. Al meer dan eens hebben we contacten gehad met abonnees van ons blad, die onze stichting financieel wilden ge-

denken en dat ook gedaan hebben. We zijn ook wel door notarissen benaderd voor het verstrekken van inlichtingen. We werden soms verrast met legaten zonder dat we daar tevoren enige weet van hadden.

3. **Nederlandse Patiëntenvereniging.** Deze zond ons een persbericht met opschrift: AWBZ-pot biedt geen oplossing-financiëring abortus blijft problematisch. **Woord en Daad** zond een persbericht over zijn activiteiten in de hongergebieden. Wegens plaatsgebrek alleen al is het niet mogelijk deze persberichten op te nemen. Uiteraard staan we achter de arbeid van genoemde vereniging en stichting.

B.

Uit het land van de Bijbel

33

C. HET BEDRIJFSLEVEN.

II. Landbouw en veeteelt.

De veeteelt (vervolg).

Zeer nauw was toch de band tussen de Oosterse herder en zijn schapen. Hij riep ze niet alleen bij hun namen, wanneer hij ze uitleidde naar de weiden, maar hij 'kende' ze ook in hun aard, want die was 'dwaalziek'. David . . . en wie van Gods kinderen ook niet . . . belijdt in Psalm 119 vs. 88:

*'Gelijk een schaap heb ik gedwaald in 't rond,
Dat onbedacht zijn Herder heeft verloren.'*

En daarom is het zo groot, dat de 'GOEDE HERDER' van Zijn schapen ook getuigt: 'EN IK KEN ZE. Johannes 10 vs. 27. En dat houdt ook in: Zijn trouwe zorg voor Zijn schapen. Wij zeggen wel eens van één onzer bekenden: 'Ik ken hem of haar door en door'. Maar in de hoogste zin des woords geldt dat ook van de 'Goede Herder', Jezus Christus! Dezelfde David belijdt ook in psalm 139 : 1 en 2:

*'HEERE, Gij doorgrondt en kent mij.
Gij weet mijn zitten en mijn opstaan,
Gij verstaat van verre mijn gedachten.'*

Ja: 'De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn'. (II Tim. 2 vs. 19m.)

Hij kent ze in al hun overleggingen, wegen en omstandigheden!

Ja, Hij kent hen reeds: **van eeuwigheid!**

*'Eer iets van mij begon te leven,
Was alles in Uw boek geschreven.'*

(Psalm 139 : 9 ber.)

Zo kent de Heere Jezus dus Zijn schapen, Zijn volk, van EEUWIGHEID!

Hij heeft hun namen opgeschreven in het 'BOEK DES LEVENS'. Fil. 4 vs. 3:

'Welker namen zijn in het Boek des Levens.'

En in Psalm 40 vs. 8: 'In de rol des Boeks is van Mij geschreven'.

In Openbaring 17 vs. 8: 'Welker namen niet zijn geschreven in het Boek des levens van de grondlegging der wereld.'

Openbaring 21 vs. 27: 'Maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams.'

De GOEDE HERDER kent Zijn schapen ook in de tijd!

Hij kent hen 'in het uur der minne'. Ezech. 16 vs. 6: 'Toen Ik u voorbijging, zo zag Ik u vertreden zijnde in Uw bloed, en Ik zeide tot u in uw bloed: Leef; ja, Ik zeide tot u in uw bloed: Leef.'

Hij kent Zijn schapen in alle moeiten en zorgen des levens, in ziekten; in zorgen of

moeilijkheden ten opzichte van hun kinderen, die vaak zo helaas hun ouders verdriet aandoen, met moeite hen meer naar Gods huis kunnen krijgen, met verkeerde vrienden en vriendinnen omgang zoeken. Ja, zo denken we aan die vader in de gelijkenis van de 'verloren zoon'! Dag aan dag zag hij uit naar een mogelijke 'terugkeer' van hem. Menig stil gebed is er van hem opgegaan tot de Troon der genade! En de Heere heeft hem zo kennelijk 'verhoord'!

Wat kunnen er bange zorgen zich voordoen ten opzichte van het 'zakenleven'. Wat een 'vereenzaming' en moeilijkheden kunnen er zich voordoen in de 'ouderdom'. En dan denken we aan het 'sterven' van hen, die niet voorbereid zijn voor de eeuwigheid! Want 'sterven' is toch: een heilig en een rechtvaardig God te ontmoeten! Ja, wat is het noodzakelijk: hier 'met God te doen te krijgen', 'Hem ned'rig te voet te vallen, en van Hem Zijn wegen te leren'. Maar, de Goede Herder kent bij de Zijnen ook allerlei 'BESTRIJDINGEN' over hun 'staat' voor de eeuwigheid! Zoals: U bent geen uitverkorene; ge hebt te lang en te zwaar gezondigd; voor u is er geen vergeving! Ja, wat een zeer bange bestrijding kan er zijn over: ge hebt 'tegen de Heilige Geest' gezondigd! En dan staat het voor hen vast, dat er geen vergeving voor die zonde is. Maar dezulken houdt de duivel niet voor, dat juist het 'bevreesd zijn voor die zonde' het 'bewijs' is, dat men die zonde niet gedaan heeft. Want . . . die deze zonde wel gedaan heeft is zó radicaal verhard, dat men daarover in het minst geen vrees voor heeft, die zonde gedaan te hebben!

Zo kunnen de 'bestrijdingen' zijn in het leven van de 'bekommerden' over hun 'staat' en verhouding tot de Heere. De dichter Huët vertolkte in zijn 'Afrikaanse gedichten' de vraag van zulk een bestreden ziel: 'Ben ik een kind van God, of ben ik het niet?'

Ziende op zichzelf, op zijn afmakingen voor de Heere, op zijn 'dorheid', o, wat kan dan de vraag van binnen oprijzen: hoe zal ik ooit zalig kunnen worden? O neen! Op 'zichzelf' ziende, zal het ook nooit kunnen. En daarom is hier de les zo noodzakelijk en heilzaam, dat, hde noodzakelijk de ware 'boetstranen' zijn, zij toch niet de . . . 'grond' der zaligheid kunnen zijn. Deze ligt alleen en volkomen in de 'kruisverdienste' en in het 'bloed' van Jezus Christus, Gods Zoon, dat reinigt van alle zonden!

Nu mag hieruit nooit de conclusie getrokken worden: spreken van 'tranen en gestalten' is allemaal ziekelijk, valse lijdelijkheid! Dit openbaart 'vijandschap' tegen het leven der genade van Gods kinderen, miskennig van het zuivere werk van de Heilige Geest!

Is er dan geen 'valse lijdelijkheid' te constateren in de kerken? O zeker. Men zoekt zich dan te verbergen achter allerlei uitvluchten, zoals: je kunt je toch niet bekeren. Dat moet toch zijn een 'Godsdaad'! O, zeker. Maar deze geschiedt toch in de 'middellijke weg', door het Woord des Heeren! Daarom zegt de Heere: 'Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het, die van Mij getuigen.' Joh. 5: 39. Daarop antwoordde de Heere in vers 40: 'En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben.' En dat heeft Christus ook zo ontroerend gesproken tot Jeruzalem, namelijk in Lukas 13 vs. 34.

Zeer zeker is voor ons verstandelijk denken niet op te lossen het feit: Wanneer men verloren gaat, is dat om eigen schuld: 'En gijlieden hebt niet gewild.' En wordt men zalig, dan is dat om het feit: 'Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave.' (Efeze 2 vs. 8).

De Heere kent Zijn volk ook in tijden van 'verlatenheid' ten opzichte van 's Heeren nabijheid en gemeenschap. En dan kan dat zo bang zijn. Zo lezen we van Sion in Jesaja 49 vs. 14:

'Doch Sion zegt: De Heere heeft mij verlaten, en de Heere heeft mij vergeten. Maar wat was het antwoord des Heeren rijk vertroostend, zoals we lezen in vers 15 en bijzonder in vs. 16:

'Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd, uwe muren zijn steeds voor Mij.' **EN IK KEN ZE.**

Daarom heeft Christus ook voor alles gezorgd en dat betoont Hij steeds in tijden van de verberging van Gods Aangezicht! En wat heeft dit Hem een nameloos lijden gekost aan het kruis, toen Hij in de bange uren van 's Vaders verlating in die drie-urige duisternis

heeft uitgeroepen: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?'

O, wat kostelijk en vertroostend luidt dan het antwoord van onze vaders in het 'Avondmaalsformulier' voor 's Heeren volk:

'Opdat wij tot God zouden genomen, en nimmermeer van Hem verlaten worden.' Ja, het is de GOEDE HERDER, Die voor al Zijn ellendig en arm volk aan de Rechterhand des Vaders bidt!

En zo mogen Gods kinderen ook 'ZIJN PAD VOLGEN'. 'En zij volgen Mij', zo lezen wij. Het is de weg, waarlangs Hij Zijn schapen leidt . . . door de woestijn van dit leven. Wel vol gevaren, langs ravijnen zelfs. En valt een schaap in zulk een ravijn. Hij daalt erin af en redt het. Zie de gelijkenis van 'het verloren schaap'. Hij brengt het in 'liefelijke', grazige weiden en verkwikt hun ziel!

Zo mogen Zijn schapen wel eens verkwikt worden onder de prediking in Zijn huis en aan Zijn tafel!

En eens, aan het eind van Zijn pad, mogen zij **aan de 'Bruiloft des Lams'!** Mag dit ook van u gelden, gel. lezer(es)? O, smee dat Hij u tot een schaap van Zijn weide make!

Dr.

v. L.

Vragen rondom het levenseinde 14

Pastoraat naar de Schriften?

Het behoeft geen vraag te zijn of in het rapport dat we bespreken - van de Gereformeerde Kerken over euthanasie - pastorale overwegingen een grote rol spelen. De titel alleen al spreekt ervan: 'Euthanasie en Pastoraat'. We hebben ook kunnen lezen, dat de vraag naar pastorale begeleiding voor hen, die met het vraagstuk van euthanasie in aanraking komen, het drijvend motief is geweest om dit rapport te laten verschijnen. In dit geschrift wordt er in de inleiding op gewezen dat het daarbij om een grote groep mensen gaat. Met de vraag naar euthanasie hebben niet alleen de patiënt en zijn familie te maken, maar ook de medicus en de verpleegkundige. Op een andere manier zijn predikant en maatschappelijk werker erbij betrokken. Ook politici hebben er mee te doen. Welnu voor die allen wil het rapport een 'pastorale handreiking' zijn.

'Pastoraat' heeft in dit geschrift een brede betekenis. Wij zijn gewoon om met dat woord te betitelen de herderlijke zorg van een dominee over zijn kudde. We vergeten wel eens dat een ouderling daarin ook deelt. Maar hier wordt sterk de nadruk gelegd op het pastoraat van heel de gemeente. Het geldt alle leden. De een is voor de ander tot 'herder' gesteld. Het gaat om 'het helpen zoeken van een (uit)weg bij geloofs- en levensvragen'. Ook in een ander opzicht wordt 'pastoraat' hier breder omschreven. Het is niet alleen gericht op de leden van de gemeente. Het moet ook beoefend worden aan anderen. Het gaat er om 'mens voor elkaar' te zijn. Zo staan we naast de ander in diens situatie om 'samen met die ander een begaanbare weg te zoeken'.

Een motief, dat aanspreekt

Het is niet verwonderlijk, dat dit motief aangesproken heeft en aanspreekt. De woorden van lof over de bewogenheid, die in het rapport door de leden van de synode gevonden werd, zullen ongetwijfeld daaraan te danken zijn. De nood, die achter dit motief ligt, is vier jaar geleden al met grote nadruk op een vorige synode beklemtoond. Welnu, nu heeft men een geschrift dat uitdrukkelijk op die nood ingaat en op een pastorale manier een uitweg wijst. Ter synode waren er die het rapport, zonder rekening te houden met de opmerkingen in deze vergadering gemaakt, door willen sturen naar de plaatselijke kerken. Zij waren ervan overtuigd dat die nood na vier jaar nog groter was geworden en zo spoedig mogelijk richting gewezen moet worden. Daarui blijkt wel, dat het pastorale motief en de wijze, waarop dit verwerkt wordt, indruk hebben gemaakt.

Zou dit motief ook niet tot ons moeten spreken? Juist als het gaat over moeilijke omstandigheden bij het levenseinde of bij bepaalde situaties door 'ondragelijk' lijden, zal pastorale bewogenheid iets zijn dat niet gemist mag worden. Een predikant die ze meemaakt zal er van weten. Eigen onmacht

om te helpen wordt dan gevoeld, hoewel de drang er is om 't wel te doen. Vooral zal in het hart van iedere 'pastor' zijn, die het werkelijk is, dat degene, die in zulke situaties is, de ware troost kent!

De uitwerking van dit motief

Dit rapport spreekt over de troost in het sterven. Het wordt ook op een aparte wijze aan het 'pastoraat' verbonden. 'Het pastoraat rondom het levenseinde wil mensen, wier levenseinde nadert, trachten bij te staan op zo'n wijze, dat zij getroost kunnen sterven'. De pastor heeft tot taak te helpen, als het levenseinde zich aftekent. Hij kan dit alleen doen - aldus dit rapport - in erkenning van de eigenheid en eigen verantwoordelijkheid van de mens die in zo'n situatie is. Het veronderstelt de bereidheid mee te denken met de ander in diens concrete situatie. Hij moet 'op de bres staan voor de mondigheid van de patiënt'.

Het gaat erom 'om de ander te helpen zijn eigen weg te gaan en beslissingen te helpen nemen, die daarvoor nodig zijn'. De pastor is hulp in het sterven door zijn troostende nabijheid. Het evangelie is in hem 'vlees en bloed', als hij de ander tot een hulp is in het sterven.

Wat blijkt nu uit dit rapport? Dat in de overwegingen over het pastoraat bij het levenseinde 'euthanasie' een wettige plaats krijgt. Uiteraard gebeurt dit onder zekere voorwaarden en dan nog niet altijd direct. Maar het feit blijft dat de uiteindelijke conclusie is dat de pastor ook helpend bezig is bij iemand, die dichtbij zijn levenseinde gekomen is, in geval van opzettelijke levensbeëindiging op diens verzoek of in diens belang. Het behoort tot zijn taak om euthanasie te bespreken met de patiënt zelf en/of met zijn familie, daarheen te werken indien nodig en verantwoord, hem te begeleiden, wanneer dit werkelijkheid wordt. Het is zonder meer duidelijk dat dit rapport - ik zeg nog eens: in bepaalde omstandigheden en onder bepaalde voorwaarden en niet altijd direct - dat hier het pastoraat een positieve functie wordt toegekend bij euthanasie.

De plaats van het Woord van God miskend

Wat moeten we hiervan zeggen? Iemand kan zeggen, die dit rapport kent: niet zómaar wordt aan de pastor het recht gegeven om zijn positieve taak van hulpverlening te volbrengen ten aanzien van bepaalde 'euthanasie-situaties'. Ik wil het graag erkennen, dat inderdaad hier de vraag, of dit etisch wel mag, apart besproken wordt. Ik hoop daar in volgende artikelen op terug te komen. Toch moet ik zeggen: buiten dit moeten we grote bezwaren hebben over de wijze, waarop hier over het pastoraat voor mensen, die hun levenseinde naderen, gesproken wordt. Trouwens die bezwaren gelden voor een groot deel de wijze waarop hier over het pastoraat in het algemeen gesproken wordt!

Hier moet gezegd worden dat het Woord van God niet dié plaats krijgt die het moet hebben. Pastoraat is toch niet los te denken van het Woord Gods. Het mag verkondiging van het Woord Gods genoemd worden aan de enkeling en in een bepaalde situatie. Het meeleven met iemand in zijn noodsituatie en het helpen daarin zullen zeker een plaats moeten krijgen, maar het beslissende is dat daarin het Woord Gods klinkt en norm blijft. Het Woord Gods heeft het te zeggen! Ook bij het pastoraat aan stervenden. Die centrale functie vinden we in dit rapport niet terug.

Naar dat Woord is het al vast niet zo, dat er zo gemakkelijk over het sterven gesproken wordt alsof geen onbekeerde meer bestaat. Nauwelijks wordt hier nog aandacht aan besteed aan iemand die niet bereid is voor de eeuwigheid. Als dat verbonden wordt met de breedheid van het pastoraat, die hier bepleit wordt, en toch ook gericht moet zijn op mensen buiten de kerk; noem ik dit ronduit ontstellend.

Dat is 'erg, maar buitendien staat hier het gezag van dat Woord niet centraal, waarmee iedere pastor moet komen tot de mens in nood. Eerst luisteren naar een ander, het eigene van een ander mee laten spreken, die ander de boodschap niet maar zo opdringen . . . het zijn allemaal elementen, die mee moeten spreken. Het is zeker waar dat iemand, die niet kan luisteren naar anderen geen goed pastor kan zijn. Het is vaak moeilijk genoeg. In zekere zin kan je ook zeggen dat hij in de huid van een ander moet kunnen kruipen. Uiteindelijk is dat een zaak

van de methode, die tenslotte ook in die dingen naar Gods Woord moet zijn en als het goed is: vrucht van het kennen van de ontfermende genade Gods in eigen leven. Niettemin blijft het zo dat het Woord Gods het te zeggen heeft. Dat geldt de boodschap, die gebracht wordt in bewogenheid: de boodschap van zonde en genade. Dan zal de mogelijkheid van zalig-worden in Christus niet ontbreken en het onderwijs in wat er in Hem te vinden is ook voor het uur van het sterven. Dat betekent ook: dat alles wat niet naar dat Woord is eerlijk in de noodsituatie, hoe die ook moge zijn, gezegd wordt, waarbij het **gelukkig** is dat geen pastor verlegen behoeft te zijn om daartegenóver te stellen, Wie God wil zijn - en is - in de meest moeilijke situaties.

Wie aan dat Woord niet de centrale plaats geeft, zal de helpende functie van het pastoraat gaan verzelfstandigen en op een verkeerde manier een waarde geven, die we in de Heilige Schrift nergens vinden. Een pastor zal niet meer dan middel zijn in Gods Hand voor degenen voor wie gebruikt wordt. Ik weet dat in dit rapport staat: het mag niet verborgen blijven dat pastorale hulp verleend wordt vanuit het belijden van de kerk, dat Gods Woord 'een lamp voor onze voet en een licht op ons pad is'. Er staat zelfs bij: daaraan ontleent het pastoraat zijn identiteit'. Dan moet ik toch zeggen: dit betekent in dit geschrift wat anders dan dat aan dat Woord de centrale plaats gegeven wordt!

D. Slagboom.

Grieken en Barbaren

7

Spot (1)

Hoe kijkt de wereld tegen de kerk(dienst) aan?

In het cultureel supplement (= bijlage) van het NRC-Handelsblad van 8-1-'82 las ik een artikel van een vrouwelijke journalist.

Zij bezocht een aantal kerkdiensten, waarvan zij verslag doet in haar krant: een dagblad, dat door veel ontwikkelde Nederlanders gelezen wordt.

Kenmerkend voor dit artikel is, dat de radio-predikant (omroeppastoraat IKON) er goed vanaf komt. Van zijn mening wordt een objectief verslag gegeven. Hij is schijnbaar voor de journaliste een acceptabel man. Maar dan volgt het verslag van een bezoek aan een kerkdienst van de Geref. Bond: nu verandert de toon van het artikel. Het schijnt haast onmogelijk om nu objectief te blijven. De spot doet zijn intrede. Een steeds meer opvallend verschijnsel in onze nederlandse samenleving en literatuur en journalistiek. Gespot is er altijd. Alleen het wordt erger. We zullen ons daarop moeten instellen.

De journaliste geeft het volgende verslag van haar bezoek aan de Amsterdamse Noorderkerk: 'Aan het begin van de avonddienst stappen uit een deurtje achter de preekstoel ineens acht zwartgepakte mannen binnen onder wie de predikant. Hij stopt onder aan het trapje van een eiken preekgestoelte en vouwt de handen ineen. Nu verheft de gehele gemeente zich en blijft met een gebogen hoofd staan. Wat de dominee bidt, komt niet tot het menselijk oor, want hij doet het in stilte. Hij neemt er flink de tijd voor.'

Die deze regels op zich laat inwerken, wordt zich het volgende bewust: Het plotseling verschijnen van acht mannen in zwarte pakken wekt blijkbaar bij buitenstaanders bevreemding op. Blijkbaar maakt zich reeds bij het zien van de kleur zich een zekere irritatie van de schrijfstster meester. Zelfs het stilstaan onderaan de preekstoel, spottend 'spreekgestoelte' genoemd, kan geen genade vinden in haar ogen. Het moet voor de lezers in zijn belachelijkheid duidelijk worden: het ineenvouwen van de handen, de behoorlijke lange duur van het stille gebed, de gemeentelieden die met gebogen hoofd (!) dit geheimzinnige gebeuren staan af te wachten.

Toch wel merkwaardig dat dit in 1982 opvalt in een wereld, die toch niet zo gauw ergens meer van staat te kijken. Blijkbaar maakt de Geref. Bond enz. daarop nog een uitzondering. Hier doet de spot zijn intrede. Terwijl enerzijds de punk-cultuur niemand meer verbaast, blijken anderzijds de 'zwarte' kerken nog heel wat vraagtekens op te roepen. Wat zit daarachter? Een ober loopt toch ook in een zwart pak? En wat te denken van de historisch gezien allang achterhaalde plechtstatige toga van de rechter? Islamiëten

kunnen ook lang bidden en Joden staan soms ook in hun synagogen met gebogen hoofd. Daar spot je toch ook niet mee?

En wat te denken van het volgende verslag van een bezoek aan de Ger. Gem. in Ned. te Barneveld: 'Met een ouderwets bepluimde zwarte hoed op mijn hoofd en een lange jas aan, die ik zorgvuldig dichthoud om mijn broek (eveneens niet toegestaan) te verhullen, ren ik op het laatste nippertje de kerk in. Boven de kapstokken in de hal liggen honderden herenhoeden en -petten en ook binnen in de kerk lijkt het wel een hoedenwinkel, maar dan voor dames.'

Het is duidelijk, dat de schrijfstster zich ook hier van het licht hanteerbare, maar toch zo machtige wapen van de spot bedient.

Waarom anders de beschrijving van de zwartbepluimde hoed, die zij voor de gelegenheid had opgezet? Is dat een eerlijk beeld van een kerkelijke gemeenschap, die voor de schrijfstster kennelijk als merkwaardig overkomt? Hier wordt duidelijk een poging ondernomen de lachers op de hand te krijgen en vervolgens een bepaalde kerkelijke gemeenschap in een kwade reuk te brengen. Zeker een journalist behoort toch zoveel als hem mogelijk is respect op te brengen voor andersdenkenden. Waarom kan dit respect ineens niet worden opgebracht t.a.v. de 'zwarte kerken'? Zit er iets dwars? Het is duidelijk, dat de spot een geëigend middel is om eigen ergernis en onzekerheid te verbergen, zichzelf te verdedigen en de ander uit te schakelen.

Er bestaat ook een goedaardige spot. Daar is niets op tegen. We moeten in eigen ogen niet al te zwaarwichtig willen zijn. Dat is allemaal slechts vrucht van het vrome vlees. Een mens die door God eerlijk gemaakt wordt, kan ook zichzelf nog weleens onder een zekere kritiek stellen. Ik denk bijvoorbeeld aan de tafelgesprekken van Maarten Luther, waarin hij zijn werk-heilig verleden en heden, zichzelf en zijn omgeving onder een zekere goedbedoelde spottende kritiek stelt. Zo las ik van hem het volgende: 'Dr. Luther klaagde over de grote menigte boeken in de wereld en sprak: Ieder wil boeken maken; er komt geen eind aan al het schrijven; de een doet het uit eerezucht, de ander om winst. En met al die boeken wordt de Bijbel vergeten. Toen ik jong was, las ik veel in de Bijbel en wende ik mij eraan de teksten van buiten te leren. Eerst las ik de tekstverklarenders, maar daar ik het met de meesten niet eens kon worden, nam ik de Bijbel zelf weer, omdat men beter met zijn eigen ogen kan zien dan met die van een vreemde. Ik zou wel willen, dat al mijn boeken negen ellen diep begraven waren, alleen om het slechte voorbeeld, dat ik gegeven heb en omdat ieder mij wil navolgen, om daardoor beroemd te worden. Want Christus is niet gestorven, opdat wij er zouden ontvangen, maar opdat Zijn Naam geheiligd zou worden.' Tot zover Luther. Er is een heilige zelfbespotting en zelfkritiek, die zeer weldadig kan aandoen. De mens wil toch altijd weer wat lijken. En het vrome vlees zegt nooit: het is genoeg. Hadden wij allemaal van die goede en gezonde zelfkritiek maar wat meer. Dan zou God ook meer aan Zijn eer komen en de zondaren op het diepst vernederd worden. Ook de vrome zondaar.

Er is echter ook een toenemende bijtende spot. Soms van de zijde van de gearriveerde godsdienst, soms van de zijde van de wereld. Ten dezen sluiten Herodes en Pilatus graag een verbond en worden zij vrienden.

Nogmaals: wat zit daar toch achter? Ik denk het volgende: Wanneer men dergelijke artikelen leest, kan men zich niet aan de indruk onttrekken, dat de schrijvers niet zozeer moeite hebben met de ouderwetse vorm: het zwarte pak, het eiken preekgestoelte, het lange en stille gebed van de predikant, de hoeden en petten van dames en heren, maar vooral met de inhoud. Zo zegt de bewuste journaliste tegen een dominee uit de rechterflank van de Geref. gezindte: 'In uw kerk werd mij, als onbekeerde, in een preek de eeuwige doodstraf toegewenst. Dat vond ik nogal ver gaan'. Het is duidelijk, dat de prediking van de twee wegen verzet oproept. Christus spreekt zelf van een brede en een smalle weg. Een weg die naar het eeuwige verderf leidt en een weg die naar het leven leidt. Ook in het zendingsbevel worden die twee wegen zichtbaar: die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn zal zalig worden. Die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden, Mk. 16 : 16.

Zo moeten in de Woordverkondiging, die zich oriënteert op het onfeilbare Woord van God, dood en leven, vloek en zegen, Mozes en Christus verkondigd worden. De dood in de eerste Adam, het leven in de Tweede. dat is de prediking, waardoor God in Christus Zijn Kerk op aarde bouwt, uitbreidt en bevestigt. Ik denk, dat dáár de haper zit. Dat weten we wel uit eigen leven: de weerstand tegen de afbrekende prediking. Nu geven we het verzet tegen duidelijke uitspraken van Gods Woord niet graag toe. Eén van de middelen om die vijandschap te camoufleren is de spot. Zo lazen we het volgende citaat uit het verslag van een bezoek aan de Barneveldse kerk: 'Wij die hier in dit bedehuis vergaderd zijn, wij wandelen in het land van de schaduw des doods. Waar de schaduw van enig voorwerp is, is dat voorwerp zelve niet veraf en waar de schaduw des doods is, is de dood zelve ook nabij'. En om het geheel, behalve door middel van de weergave van de ouderwetse bewoordingen van de predikant, nog meer bespottelijk te maken: 'Wanneer hij (d.i. de predikant) even laten over de 'eeuwige rampzaligheid' spreekt, biedt mijn buurvrouw mij een pepermuntje aan'. Deze toevoeging moet bij de lezer uiteraard de indruk wekken, dat het kerkvolk zelf ook niet in het minst onder de indruk is van dit zware geslacht'.

De eindconclusie: 'Het is beter als kip in een legbatterij dan als mens in deze Barneveldse kerk te zitten. Verpletterd door de preek verlaat ik na twee uur, wanneer de dienst nog altijd gaande is, voortijdig de kerk'.

De spot moet erbij komen om de indrukken die men opgedaan heeft weg te werken. Men krijgt bovendien de lachers op zijn hand; de hoogmoed van de schrijver, die deze belachelijke kerkelijke situaties zo treffend weet te typeren, wordt voldoende bevredigd en als derde 'voordeel' bereikt men het twijfelachtige doel een kerkelijke gemeenschap, die over dood en leven, vloek en zegen spreekt, sociaal uit te schakelen: Men behoeft ze niet serieus te nemen.

In het beste geval zou men bij dit soort beschrijvingen nog kunnen denken aan een poging van buitenaf om de houdbaarheid van bovengenoemde prediking uit te proberen: die de kritiek van de bijtende spot doorstaat is authentiek (waarachtig) gebleken. Dit laatste moge een aansporing zijn om te volharden bij de 'dwaasheid' van deze prediking.

Er is niets nieuws onder de zon. In 1 Kor. 4 : 9 schrijft de apostel Paulus: vóór zijn bekering een alom geaccepteerde en 'eerbiedwaardige' theoloog. Daarna niet meer: Want ik acht, dat God ons, die de laatste apostelen zijn, tentoon heeft gesteld als tot de dood verwezen; want wij zijn een schouwspel geworden der wereld en den engelen en den mensen. Wij zijn dwazen om Christus' wil, maar gij zijt wijzen in Christus; wij zijn zwakken, maar gij sterken; gij zijt heerlijken, maar wij verachten.

De vereniging van 1907

2

Heeft de grotere groepering van afgescheidenen op dezelfde wijze de beginselen bewaard als gezegd kan worden van de kleinere groepering, dus van Ledeboerianen en Kruisgezinden? Dat was de vraag die we in het vorige artikel stelden. Daar willen we nu even op ingaan.

Het is voor ieder duidelijk, dat er onder de afgescheidenen een grote vervlakkings gekomen is. Deze betreft leer en leven. In de Gereformeerde Kerken is een ontwikkeling gaande die met grote zorg moet vervullen. Er is de Samen op weg-beweging met de Hervormde Kerken. De grootste tegenstand daartegen komt van de kant van de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerken vanwege het gevaar dat de eenwording betekent voor het gereformeerde beginsel. Andere Gereformeerde Kerken, dus die oorspronkelijk naar artikel 31 van de Kerkorde werden genoemd, houden er beschouwingen op na, waarmee we het geenszins eens kunnen zijn. Bij samensprekingen met de Nederlands Gereformeerde Kerken blijkt wel dat daar een heel andere geest heerst dan onder ons. Er is geen eenheid van gevoelen met ons. Daarom is het des te bedenkelijker, dat er velen uit de Christelijke Gereformeerde Kerken zich een gevoel met laatstgenoemde kerken.

In het algemeen is er weinig overgebleven

van de beginselen waaruit Hendrik de Cock leefde. We zouden kunnen vragen wat de oorzaak daarvan is, maar dat ligt buiten de bedoeling van dit artikel.

Velen, ook in onze kerken, staan nu afkerig tegenover de Kruisgezinden en Ledeboerianen. Hoe was dat in de tijd van de vereniging van de groeperingen in 1907? Die vraag vinden we beantwoord in wat we uit dit boek kunnen aanhalen:

Vele citaten - zie blz. 268 - zijn van na de data waarop de oktobervergaderingen in 1907 werden gehouden. En dat is alleszins verklaarbaar. Toch hebben wij, dank zij de welwillende medewerking van de bibliothecaris van de Theologische Hogeschool der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, een bijdrage ontvangen van vóór de vergaderingen op 9 en 10 oktober, namelijk een reactie op de vergaderingen welke in juli daar voorafgaande werden gehouden. In het orgaan De Wakker van 16 augustus 1907 werd onder de rubriek 'Een en ander' een kort berichtje opgenomen inzake de vereniging. We lazen als volgt: 'De Gereformeerde kerken onder 't kruis en de kerken voortgekomen uit de actie van ds. Ledeboer zijn, na een voorlopige vergadering te Middelburg op 5 juni j.l. op een vergadering te Rotterdam op 24 en 25 juli tot een kerkengroep verenigd onder de naam 'Gereformeerde Gemeenten'. Of men het hierbij eens is kunnen worden over het al of niet gebruiken van de oude psalmen, of dat het gebruik daarvan in de vrijheid der gemeenten is gelaten, zegt het bericht niet'.

Bij deze mededeling bleef het echter niet. Een uitvoeriger bericht werd geplaatst in het volgende nummer, dat van 23 augustus 1907. Boven het artikelte van de hand van docent P.J.M. de Bruin te 's-Gravenhage staat 'Een Kerkelijke Vereniging'. En dan volgt er: 'Enige vrije Gereformeerde gemeenten, zich noemende 'Gereformeerde gemeenten onder het kruis' en de gemeenten van wijlen ds. Ledeboer zijn op een vergadering te Rotterdam 24 en 25 juli gehouden kerkelijk verenigd, zo meldde reeds De Wakker van vorige week.

The Banner meldt hieromtrent het volgende: 'De Verenigde Staten zijn niet het enige land waar velerlei kerkelijke partijen en secten zijn. Ook in Nederland vindt men er verscheidene. Behalve de grote Nederlandse Hervormde Kerk zijn aldaar de 'Gereformeerde Kerken' en de Christelijke Gereformeerde Kerk de drie grootste kerkelijke lichamen. Behalve deze zijn daar tegenwoordig 22 Ledeboeriaanse gemeenten, gediend door vier leraars, namelijk L. Boone, N.H. Beversluis, J.R. van Oordt en H. Roelofsen. Vervolgens zijn er 14 'gemeenten onder het kruis' gediend door vier leraars, A. Janse, J. Overduin, G.H. Kersten en D.C. Overduin.

Elk van deze twee genoemde groepen vormen een classis. Behalve deze gemeenten zijn er nog enige geheel op zichzelf staande gemeenten in 'Amsterdam, Kampen, Dordrecht, Rijssen, Barneveld, Utrecht, Enkhuizen, den Helder, Dirksland, Ooltgensplaat, Sloten, Leiden (Nieuwe Rijn), den Haag, Scheveningen, Delft, Melissant, Zelfhem, Doetinchem, Stavenisse en Vinkeveen en misschien nog in enkele andere plaatsen. Sommige noemen zichzelf 'Vrij Gereformeerd', andere 'Oud-Gereformeerd', weer andere 'Dordts Gereformeerd' of Kruisgemeente. Maar het schijnt of de verdeling van Jakob een weinig geheel zal worden. Op de vergadering te Middelburg 5 juni gehouden, werd voorlopig tot vereniging van Ledeboeriaanse gemeenten met de 14 'gemeenten onder het kruis' besloten, wat nu te Rotterdam bekrachtigd is. Ook de Gereformeerde Gemeente (Nieuwe Rijn) te Leiden heeft zich aan deze kerkengroep verbonden. Elke gemeente mag naar verkiezing de Psalmen van Datheen of die volgens de nieuwe berijming gebruiken, maar op de vergaderingen der Classis of Synode zullen de Psalmen naar Datheen's berijming worden gezongen als het oudste Psalmboek onzer vaders. Een commissie om kandidaten voor de Heilige Bediening te examineren is reeds in functie'.

Met The Banner verheugen wij ons in deze kerkelijke vereniging. Och, dat al het volk des Heeren één ware! Wat al verdeeldheid en verwijdering tussen vele lieve kinderen Gods. Mocht de Heere door Zijn Geest te saam brengen wat bijeen hoort. Wij begeren geen politieke vereniging als in 1892, waarbij

het beginsel der scheiding verloochend wordt, maar begeren en bidden niettemin om de eenheid van alle kinderen Gods die de gereformeerde waarheid liefhebben, en wel een eenheid in de rechte weg verkregen.

In de eerste synodale vergadering der Christelijke Gereformeerde Kerk na 1892, gehouden te 's-Gravenhage 3 en 4 januari 1893 waren wij ook tegenwoordig. Daar werd toen behandeld de instructie van Zierikzee 'de Synode trachte vereniging te verkrijgen met de gemeenten van wijlen ds. Van Dijke en ds. Ledeboer'. De Synode sprak toen als haar mening uit, dat de gelegenheid tot vereniging voor de broeders openstaat, doch dat hunnerzijds de wens daartoe niet is uitgedrukt. Blijkt het evenwel later, dat zulks verlangd wordt, dan kan de synodale commissie reeds voorbereidend handelen. van die wens is door ons nimmer vernomen. Toch zeggen wij met The Banner: 'Wij weten dat zij onder zich tellen een groot getal waarlijk bekeerde mannen en vrouwen, die de oude waarheid Gods, door onze vaders ons overgeleverd, liefhebben. Sommigen van hen hebben om hun beginsel vervolging geleden en daarom hebben zij aanspraak op onze bewondering'.

Tot zover de aanhaling uit het boek. We kunnen daarmee van harte instemmen. Het is te betreuren, dat de kerkelijke situatie in de loop der jaren veel ongunstiger is geworden.

We willen hiermee volstaan. Alleen willen we nog iets aanhalen uit de levensschets van M. van den Berge, die vele jaren ouderling is geweest in de gemeente Rotterdam (Boezemsingel).

In de vacante periodes - zie blz. 186 - was het Van den Berge, die catechiseerde en voorging in de leedsdiensten. Een treffend voorval uit die periode dat hij de catechisatie verzorgde, is het volgende: Op een Koninginnedag was het 's avonds catechisatie en Van den Berge gaf z'n catechisanten géén vrijaf, maar vervolgde de les. In die tijd gebeurde dat voor jongens en meisjes afzonderlijk. Van Dijk had de zorg over de jongens en de meisjes volgden het onderwijs bij Van den Berge. Op die bewuste avond waren er slechts vier meisjes - de rest vierde feest in de stad. Een ernstige catechisatieles volgde, waarbij de Heere Zich niet onbetuigd liet; Hij greep diezelfde avond drie meisjes in het hart . . . Jaren later, kort voor zijn heengaan, was Van den Berge op weg naar de kerk in Rotterdam-Zuid, waar hij de laatste twee jaren van zijn leven doorbracht. Voor de dienst kwam er een vrouw naar hem toe die hem vroeg of hij haar herkende.

'Nee vrouw, ik ken u niet', was het antwoord. 'Weet u nog', zo vervolgde ze, 'dat u eens voor vier meisjes catechiseerde, waarvan God er drie in het hart greep?'

'Ja', was het antwoord, 'en van die vierde heb ik nooit meer iets gehoord'.

'Dan staat die vierde hier nu voor u, Van den Berge. God heeft ook op mij in gunst en genade willen neerzien'.

't Was een ontroerend ogenblik en de Naam des Heeren werd groot gemaakt daar op straat. 't Was een kerkdienst vóór een kerkdienst . . .

B.

Reformatorisch Middelbaar Beroepsonderwijs

In het doopsformulier wordt de ouders gevraagd: 'Of gij niet belooft en voor u neemt deze kinderen, als zij tot hun verstand zullen gekomen zijn, waarvan gij vader (moeder of getuige) zijt in de voorzeide leer naar uw vermogen te onderwijzen of te doen en te helpen onderwijzen.'

Hoe duidelijk komt in deze vraag naar voren het grote belang van het onderwijs op grond van Gods Woord en de daarop gegronde belijdenisgeschriften. Als ouders kan men nooit aan de noodzaak daarvan teveel aandacht schenken. Onze kinderen zijn toch - met ons - schepselen, die met een bepaald doel op aarde geschapen zijn, namelijk om tot Gods eer te leven. Daaraan behoort onmiddellijk te worden toegevoegd de ontzaglijke realiteit van onze zondeval, waardoor wij ons doel radicaal hebben gemist.

De doodstaat van de mens heft echter onze verantwoordelijkheid niet op, omdat wij goed geschapen zijn. Juist daarom dient de noodzakelijkheid van de wedergeboorte als een werk Gods, zonder ons in ons, benadrukt te worden, alsmede wat God kan en wil doen

voor een arme zondaar. Wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij de Heere.

God immers heeft naar Zijn welbehagen in Christus een weg geopend tot zaligheid van verloren zondaren. Wat wij nu nooit meer kunnen door onze diepe val, kwam Christus doen: Zijn Vader de eer toebrengen, die Hij zo eeuwig waardig is.

Zal het goed zijn, dan zal het onderwijs op de school, die onze kinderen bezoeken, moeten aansluiten bij wat in kerk en gezin wordt voorgehouden. Daarom is het een groot voorrecht, dat er Deo Volente in augustus twee Reformatorische scholen voor Middelbaar Beroepsonderwijs bijkomen. Naast de reeds bekende Sara Neviusschool voor MDGO mag in Amersfoort ook een MTS (de à Brakelschool) en een MEAO beginnen.

Sommigen vragen zich wellicht af of een reformatorische grondslag voor deze vormen van onderwijs en voor deze leerlingen nog wel nodig is. Op beide vragen zeggen wij uitdrukkelijk 'ja'. De leeftijd van 16 tot 20 jaar is van heel groot belang in de ontwikkeling van een mens naar de volwassenheid. Deze periode kan, naar de mens gesproken, beslissend zijn voor de koers van het leven van onze kinderen. Een grote invloed hebben dan degenen, die onze kinderen lesgeven. Maar laten we ook niet onderschatten de invloed, die medeleerlingen in deze jaren uitoefenen.

Het MBO is meestal eindonderwijs. Dat wil zeggen, dat de meeste leerlingen na de MTS of MEAO een werkkring zoeken (en gelukkig meestal ook vinden). Zou het dan niet van uitnemend belang zijn als ook in deze periode op de meest wezenlijke belangen van onze kinderen wordt gewezen? Juist in de kennismaking met de moderne techniek of met de economische 'wetten', waarin voor het bestaan van God en voor het gezag van Zijn Woord geen plaats lijkt te zijn. Juist in de voorbereiding op een werkkring. Ook in het omgaan met de wereld van techniek en economie is onze jeugd in die wereld, maar ze behoort niet van die wereld te zijn.

Weet u dat op de MTS een vol jaar als praktijkjaar is ingericht, en dat ook de MEAO en MDGO (langdurige) stageperiodes kennen? Wat een geweldige gelegenheid om deze kennismaking met de werkomstandigheden in de moderne samenleving vanuit de school te kunnen begeleiden. Niet alleen ten aanzien van het vakgebied. Maar ook voor wat betreft de vraag of en hoe onze jongens en meisjes in die omgeving kunnen functioneren. Zo kan de school mede richting geven bij de keuze van de latere werkkring.

Onze samenleving wordt in een snel tempo ingewikkelder. Daarom is het goed dat leerlingen, die de gaven daarvoor hebben, een vervolgopleiding kiezen. Uit recente gegevens van Gewestelijke Arbeidsbureaus blijkt, dat jongeren met een goede MBO-opleiding veel beter blijvend een plaats in het arbeidsproces vinden, dan wanneer zij alleen een MAVO- of een LBO-diploma hebben.

Veel ouders aarzelen wellicht vanwege de kosten en de moeite, die het volgen van reformatorisch middelbaar onderwijs met zich brengt. En het kan inderdaad zijn, dat het dagelijks reizen naar Amersfoort of het verblijf in een kosthuis te bezwaarlijk is. Maar laat deze overwegingen niet te snel de doorslag geven. Het gaat om de vorming van uw kind.

Omdat de leerlingen soms lang moeten reizen, streeft het bestuur naar schooltijden van circa 9 tot 3 uur. Daardoor kan tevens gebruik worden gemaakt van de speciale vervoersfaciliteiten van de Van Lodenstein- en Udemansscholengemeenschap.

Elders in dit blad is aangegeven hoe aanmelding voor MTS, MEAO of MDGO kan plaatsvinden. Bij het genoemde telefoonnummer kan ook informatie worden verkregen over de mogelijkheden van kosthuizen of over de rijksregeling voor tegemoetkoming in reis- en studiekosten.

Ik hoop, dat de ouders hun beslissing als voor Gods aangezicht mogen nemen.

Het bovenstaande is overgenomen uit een artikel van de hand van Ds. L. Blok, die voorzitter is van het bestuur van 'Sara Nevius', de schoolvereniging voor MDGO op Reformatorische grondslag.

Laten ouders van kinderen, die voor deze scholen in aanmerking komen van de gelegenheid gebruik maken. We moeten onze kinderen zoveel mogelijk naar scholen sturen waar de grondslag reformatorisch is.

B.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 95

Beste jongelui!

'Desgelijks als het volk hem zag, loofden zij hunnen god, want zij zeiden: Onze god heeft in onze hand gegeven onze vijand, en die ons land verwoestte en die onzer verslagenen velen maakte'.

Richt. 16 : 24.

De vorige keer hebben we de vergadering meegemaakt van de Filistijnen. Zij wilden een groot feest organiseren om aan hun blijdschap uiting te geven, dat zij nu eindelijk Simson in hun macht hadden.

We hebben daar verschillende toepasselijke opmerkingen bij gemaakt. We hebben jullie zoeken te waarschuwen voor alle ijdel vermaak, waar de wereld vol van is. We kunnen dat niet genoeg doen, en willen daarom nog eens onderstrepen wat is gezegd. Te meer daar we nu in een tijd leven dat de carnavalsfeesten weer op handen zijn. Misschien ziet men daar in het land niet overal even veel van, doch als men in het zuiden komt, dan komt het toch steeds meer naar boven. Ik bedoel het in dit verband geografisch. Want de carnavalsfeesten zijn altijd in geweest in de roomse streken van ons land. Doch zij blijven daartoe niet beperkt. Daar waar de invloed van Rome minder is, wordt de belangstelling voor de feesten meerder. Laat ik er alleen dit van zeggen, dat zij uit het brein van de duivel voortkomen. En alles wat daaruit voortkomt, heeft niets anders ten doel dan de eeuwige ondergang van al degenen die daar achteraan lopen. Dus loopt daar niet achter aan, jonge vrienden. Want het is beslist geen onschuldig vermaak, maar duivelse taktiek, om op een vrolijke manier ziel en lichaam ten verderve te voeren. En daar wij toch het behoud van jullie zielen op het oog hebben, willen we daar jullie met klem voor waarschuwen: ga er niet heen, doch houd je er ver vandaan.

We moeten inmiddels niet vergeten dat Simson zich altijd nog in de gevangenis bevindt. Misschien dat een opmerkzame lezer zal zeggen: Dominee, dat ben ik niet met u eens, want Simson is al lang in de hemel. Dat kan ik alleen maar onderschrijven. Doch jullie begrijpen dat hij in de gevangenis zich bevindt in het raam van zijn geschiedenis, die wij overdenken.

Hij grijpt nog elke dag naar zijn hoofd. Zien kan hij niets. Maar hij voelt dat zijn haren weer beginnen te groeien. Dat is voor hem een bewijs van de goedertierenheden des HEEREN, waaraan hij het te danken heeft, dat hij nog niet vernield is. Dat maakt hem klein. Het geeft hem een verbroken hart en een verslagen geest. Het staat wel niet allemaal met zoveel woorden in de geschiedenis, doch wie iets van het leven van Simson mag kennen, die kan dat goed begrijpen. Begrijpen jullie dat ook? Want als je een verzondigd leven achter de rug hebt, en je moet daar de gevolgen van ondervinden, door allerhande narigheden die je in het leven zijn overkomen, dan kan het je alleen maar tot verwondering strekken dat de Heere in Zijn toorn toch nog des ontfermens aan je wil gedenken, en dat Hij nog geen voleinding met je heeft willen maken. Dit maak je dan klein. Het geeft je een droefheid naar God. Dat is een droefheid overeenkomstig de wil van God. Een droefheid dus die God behaagt. Het is een droefheid die een onberouwelijke bekering tot gevolg heeft. Dat is een bekering waar je geen berouw van krijgt. Want het is een bekering tot zaligheid. Het geeft de richting aan tot je behoud. Je haat dan hartelijk de zonden die door je bedreven zijn en het is je lust om tot de eer des Heeren te leven. Doch hoe zul je dat ooit kunnen? Het is dan zo moeilijk. De zonden niet meer te willen en toch iedere keer weer te moeten ontdekken dat je door alles heen toch een zondig mens blijft. Je mag dan misschien wel niet letterlijk in de gevangenis zitten, maar in geestelijk opzicht zit je er dan wel in. En dan klimt de bede uit het hart op:

Vóer mij uit mijn gevangenis

Tot roem Uws Naams, Die heerlijk is.

Die zo in de gevangenis zitten te kwijnen, worden door de Heere verhoord, en op des Heeren tijd ook door Hem verlost. Doch zo ver zijn we nu nog niet.

We gaan nu nog even naar de tekst kijken die

hier boven staat afgeschreven. De vorsten van de Filistijnen, vijf in getal, waren in vergadering bijeen. En als ik nu vers 24 lees, dan krijg ik de gedachte dat Simson in die gevangenis wel goed bewaard bleef, maar dat het toch een open gevangenis is geweest. Ik denk zo in de geest van een leeuwenkooi. Jullie kunnen jezelf dat wel voorstellen.

Als je in een dierenpark komt, dan kun je achter de tralies een leeuw zien zitten. Dat is een gevaarlijk dier. Doch hij kan je niets doen, want hij zit opgesloten achter de tralies. Hij kan naar je kijken, en als je goed naar die leeuwenogen kijkt, kun je er nog bang van worden ook. Doch je behoeft het niet te zijn. Je kunt tegen dat beest alles zeggen. Je kunt zeggen: Kom er eens uit als je durft. Maar je kunt niet. Je kunt het lekker niet. Ik spreek nu maar vanuit de gedachten van een kind. Dat kind voelt op dat moment zich de meerdere van die leeuw. Hij kan immers toch niets doen.

Van alles wat het publiek eventueel tegen zo'n leeuw zou zeggen, daar trekt dat beest zich natuurlijk niets van aan. Soms laat hij zijn tanden zien en laat een donker gegrom horen, en als dat aanzwelt tot een gebrul, dan kunnen de rillingen je nog wel eens over het lijf lopen. Maar je hebt geen gevaar te vrezen. Het beest heeft geen verstand, en laat daarom verder alles langs zich heen gaan.

Doch nu denk ik weer aan Simson. Hij zat daar ook. Best mogelijk net als een leeuw, achter de tralies. Want er staat: 'Desgelijks als het volk hem zag...' Simson was dus niet alleen onderwerp van gesprek op de vergadering van de Filistijnen, maar hij was ook een kijkobject voor het filistijnse publiek. Het was natuurlijk alom bekend geworden dat Simson te Gaza zich in de gevangenis bevond. Hij was de schrik van het land geweest. Vele volksgenoten waren door hem verslagen geworden. En dat niet alleen, maar de verwoestingen die door hem waren aangericht waren ook niet mis. Denk maar aan die vossen met die brandende fakkels, die hij door de korenvelden had laten lopen. Heel veel was daardoor verbrand geworden. En als de schade aan het lichaam wordt gevoeld is dat erg, maar als het de portemonnee gaat kosten, denkt daar dan ook niet gering over. Dat Simson in zijn goede dagen door de Filistijnen gehaat werd met een dodelijke haat, kan een ieder wel begrijpen. Maar dat gevaar was nu geweken. En daarom hebben ze van de gelegenheid gebruik gemaakt, om naar Gaza te gaan en Simson nu eens van een andere kant te bekijken. Hij was immers nu machteloos. Hij zat immers nu achter de 'tralies'. Nu behoefde men zich niet meer bang te maken voor hem. Ik zie daarom in mijn geest die Filistijnen in drommen aankomen. Ze verdringen elkander om hem toch maar goed te kunnen zien. Daar zit hij met zijn 'kale kop'. Dat zien zij, dat zeggen zij tegen elkander. Zij lachen met elkander. Zij zullen ongetwijfeld gezegd hebben: Hij kan ons nu niets meer doen. Zijn kracht is gebroken. Laat hij nu de poorten van Gaza nog maar eens uit de grond trekken. Maar hij kan het niet. Wat zij smadend en lachend tegen elkander hebben gezegd, hebben zij natuurlijk ook tegen Simson gezegd. 'Kom er nu eens uit! Maar je kunt het lekker niet. Sla ons nu nog eens neer! Je tijd is voorbij, ventje, je rijk is uit. Steek nu nog eens de boel aan brand, hier heb je lucifers.'

Ach nee, lucifers waren er toen natuurlijk nog niet, maar jullie begrijpen wel wat ik bedoel. Zij hebben op alle mogelijke wijzen Simson proberen te tarten. Dat daar natuurlijk de duivel achter zat, behoeft ik nu niet met zoveel woorden te zeggen. Dat begrijpen jullie allemaal wel.

'Desgelijks als het volk hem zag, loofden zij hunnen god, want zij zeiden: Onze god heeft in onze hand gegeven onzen vijand, en die ons land verwoestte, en die onzer verslagenen velen maakte'. Simson was hun vijand en zij waren vijanden van Simson. Daar is een spreekwoord dat zegt: 'Zeg mij wie uw vrienden zijn, en ik zal u zeggen wie zij zijn'. De bedoeling daarvan wordt door ieder wel begrepen. Als je slechte vrienden hebt, dan ben je meestal zelf ook niet van de beste soort. Als je wereldse vrienden hebt, dan ben je meestal ook een vriend van de wereld. En dan zegt de bijbel, dat is God: 'Wanneer je een vriend van de wereld bent, dan word je een vijand van God genaamd. En dat is een verschrikkelijke zaak. Want dat loopt op verlies uit. Wie kan zich tegen God verheffen en vrede brengen? Dat is mogelijk.

Ik kan natuurlijk dat gezegde ook omkeren: 'Zeg mij wie uw vijanden zijn en ik zal u zeggen, wie zij zijn.' Simson was een kind van God. Als het volk van God je vijanden zijn, dan ben je van God ook een vijand. Gelukkig dat vijanden nog met God verzoend kunnen worden. Doch dan moet er een wonder gebeuren. 'Zijn Naam is Wonderlijk'. Ken je Hem? Hij is al je liefde waardig! Tot de volgende keer.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Boeken van Den Hertog b.v.
postbus 150, 3990 DD Houten,
tel. 03403 - 73434

6. Bertus toch! door J. Visser-Vlaanderen. Dit is een boekje om voor te lezen aan kinderen vanaf 4 jaar of om zelf te lezen als ze wat ouder zijn. Het gaat over Bertus en over Betteke, die in het verhaal ook een grote plaats inneemt. Bertus krijgt op zijn verjaardag een fietsje, waar hij al gauw een ongelukje mee krijgt. Hij maakt allerlei mee. Het is een fijn boekje voor jeugdige kinderen. Het telt 78 blz. en kost gebonden f 8,90.

7. Ga niet alleen, Rianne door Sj. van Duinen. Dit boek bevat een aangrijpend verhaal, waarin de hoofdpersoon een gehandicapt meisje is. We kennen haar uit het boek: Toch komt het goed, Rianne. Nu is ze zeven jaar ouder. Ze wordt 20 jaar. Ze krijgt een grote strijd doordat er een jongen in haar leven komt. Ze houden van elkaar, maar toch kan het niet tot een huwelijk komen, omdat Rianne zwaar gehandicapt is. De schrijfster laat Rianne en ook andere personen die in dit boek voorkomen voor ons leven. We maken iets van haar strijd als van nabij mee. Rianne voelt tenslotte dat een huwelijk uitgesloten is en daarom weigert ze het ja-woord te geven, hoeveel dat haar ook kost. We kunnen dit boek van harte aanbevelen. Het is geschikt voor de leeftijd vanaf 14 jaar. Het telt 209 blz. en kost gebonden f 18,50.

B.

Boeken van uitgever Kool b.v.
postbus 177, 3900 AD Veenendaal,
tel. 08385 - 13978

1. De kruisdrager van Ulrum door C. van Rijswijk.

Dit boek bevat verhalenderwijze een en ander uit het leven van Ds. Hendrik de Cock. De schrijver begint met de grote verandering in het leven van deze dienaar des Woords en hij eindigt met een hoofdstuk: Uit Ulrum verdreven. In een Naschrift volgt dan nog een en ander over de verdere levensjaren van De Cock, die op bijna 42-jarige leeftijd stierf.

Er is meer over De Cock geschreven, maar dit boek neemt een eigen plaats in en we menen te mogen aannemen, dat velen het graag zullen lezen. De schrijver heeft getracht De Cock te tekenen zoals hij was door de genade, die de Heere aan hem bewezen had en waardoor hij een getuige van de waarheid was geworden en zo ook een kruisdrager. Het is een boek van 183 blz. Het kost gebonden f 19,90.

Een wandel met God 18

**Levensbeschrijving
van
Ds. J.J.A. Ploos van
Amstel**

Reitsums losmaking (IV)

Het recht dus van een Hervormde Gemeente om, waar ze met stilzwijgende inwilliging van haar kerkeraad in het kerkgenootschap in 1816 was ingelijfd, bij wettig kerkeraadsbesluit en uitgesproken instemming van al haar lidmaten weer uit dat kerkgenootschap uit te treden, werd door het Hoogste Bestuurscollege ontkend en op grond van deze ontkenning werd de kerkeraadsdaad nietig verklaard en slechts op de persoonlijke daad gelet en die aldus misduid, dat al de lidmaten zich van het lichaam hunner plaatselijke kerk hadden afgescheiden, een actie, waarbij het sterkste voorstellingsvermogen een mens begeeft.

Kras is de loochening van het ambt in de zinsnede, dat predikant, ouderlingen en diakenen hun rechten alleen bezaten krachtens de reglementen der Ned. Herv. Kerk. Van een poging om het beroep van de kerkeraad op Gods Woord te ontzenuwen door een tegenberoep op de Heilige Schrift is geen sprake. Wel lezen we de merkwaardige erkenning: "dat een beroep op Gods Woord wel als voldoende grond moest beschouwd worden om alle betrekkingen met de Ned. Herv. Kerk te verbreken."

Alle Reitsumers echter hebben door woord en daad ten duidelijkste getoond zich af te scheiden, en daarom besluit de synode, dat de predikantsplaats vacant is en dat er geen kerkeraad bestaat in die . . . denkbeeldige Hervormde Gemeente, die echter al de goederen opeist der aloude Gereformeerde Kerk. Het Classicaal Bestuur moet nu te Reitsum doen, wat des kerkeraads is en de Ring Holwerd zorgen voor de vervulling van het dienstwerk.

Op 14 april 1886 werden deze de vrede der gemeente bedreigende stukken ontvangen. Toen was Reitsum in feestelijk gewaad. Van de school wapperde de driekleur en voor de pastorie hadden de Lichtaarders een fraaie ereboog geplant. Was dit om de vacant-verklaring te vieren? Nee, maar "de algemeen geachte en beminde leraar" gedacht zijn vijf en twintigjarige ambtsbediening. Reitsum en met Reitsum heel de omtrek vierde feest. "En geen wonder" - zo betuigt naar waarheid een feestgenoot - "Want oud en jong bemint hem; zijn ambtgenoten waarderen hem; 't christelijk onderwijs heeft in hem een ijverig voorstander; de Friese Jongelingschap een vaderlijke vriend; de Friese Militairen een trouwe leidman en voorbidder, wiens arbeid nu reeds gezegende vruchten draagt. Vandaar ook dat predikanten, onderwijzers, leden van het Friese Jongelings Bond, leden van het Tehuis en vrienden en vriendinnen van heinde en verre zich bij de gemeente Reitsum aansloten om met haar geliefde leraar een gedenktag te houden.

Om twaalf uur verzamelden allen zich met de jubilaris in 't kerkgebouw. De kerk was stampvol. Ds. Ploos moest natuurlijk - preken! "Een boeiende gedachtenisrede sprak hij uit. Wat anders kon de tekst zijn dan . . . Ps. 115: 1! "Niet ons, o HEERE, niet ons, maar Uw Naam geef ere, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil." De eerste tekst op Friesland's bodem!

Na eerst het Woord bediend te hebben, gaf spreker een schets van zijn levensgeschiedenis. Spreker deelde mee, dat hij nu 23 jaar lang om twee weldaden had gebeden: 1e. Heere, laat mij niet sterven in de Nederlandse Hervormde Kerk. 2e. Heere, laat allen één zijn in de losmaking van alle onnatuurlijke banden. Hartelijke toespraken aan kerkeraad en gemeente, aan de predikanten, zowel uit de Ned. Herv. als uit de Chr. Geref. Kerk, enz. besloten de feestelijke rede. In de keurig versierde Christelijke School

hield "Pa Ploos" nu "visite" zoals hij het noemde. Een liefdemaaltijd als van ouds. 't Was, zei de jubilaris, de vervulling van een langgekoesterde wens, zijn gehele gemeente zo eens gezellig en vertrouwelijk rondom zich te zien.

Wat was de gastheer opgetogen; kinderlijk blijde. In zijn Vader zo innig verheugd. En hoe kennelijk was de Heere Jezus op dit feestmaal in 't midden! Met de hem eigen gemakkelijheid sprak, na in hartelijk gebed te zijn voorgegaan, de gastheer over de gelijkenis van het feestmaal uit Lukas 14: 12-24. Bij deze gelegenheid dankte de leraar zijn gemeente, die hem steeds met zo grote liefde had laten uitgaan om overal het Evangelie te verkondigen en het koninkrijk Gods te zoeken. Hij was er door - haar ten voordeel - bewaard gebleven voor roestende rust!

AANMELDING LEERLINGEN

Aanmelding voor het eerste leerjaar bij voorkeur via het hoofd van de basisschool of bij de administratie van de school.

Aanmelding voor het tweede leerjaar bij de administratie van de school.

Op verzoek wordt gaarne nadere informatie verstrekt door de schoolleiding en worden aanmeldingsformulieren toegezonden.

De school heeft de volgende afdelingen:

- Bouwtechniek
- Elektrotechniek
- Mechanische techniek
- Kantoor- en verkooppraktijk
- Verzorgende beroepen
- Textielverwerkende beroepen
- Vrije afstudeerrichting

Voorlopige aanmelding vóór 1 maart 1985 aan het schooladres: Carnissensingel 210, Postbus 55094, 3008 EB Rotterdam, tel. 010 - 801422.

Wel eens op **TEXEL** geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en . . . rust.

U kunt op **'DE VERRASSING'** gebruik maken van

volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan.

Tel. 02223-661 of 391.

U bent hartelijk welkom in ons gezellige pension op de Veluwe: huiselijke en toch vakkundige volledige verzorging met als prima bekend staande keuken; geen radio en t.v.; zondag eerb., we hebben geen hinderlijke muziek; wel een fijn tweeklaviers orgel enz.

Het gehele jaar geopend.

HOTEL - PENSION
'IRENE'
Fam. Bostelaar
ELSPEET
tel. 05779 - 1236

WORDT HET WEER EEN MAATJE GROTER?

Nee, natuurlijk niet! Die pondjes moeten er gewoon vanaf! Onze plantaardige vermageringstabletjes helpen U hiermee op een verantwoorde wijze! Kuur voor een maand f 20,-.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

**WESTKAPELLE
TE HUUR**
Vakantiehuis en luxe

stacaravan op zeer mooi en rustig plekje op boerderij bij het strand.
Tel.: 01187 - 1441

150 JAAR AFSCHIEDING

Verleden - heden - toekomst

samengesteld door A. W. L. de Wit

In dit boek vindt u de gedachten van een aantal bekende predikanten die hun visies weergeven over de Afscheiding die 150 jaar geleden plaatsvond te Ulrum met haar predikant H. de Cock. Aan de hand van schriftelijke vragen is ingegaan op verleden, heden en toekomst.

De medewerkers zijn: ds. J. P. van Roon, Ned. Herv., Katwijk aan Zee; prof. dr. K. Runia, Geref., Kampen; ds. M. van Roon, Herv. Lokaal, Capelle a/d IJssel; ds. P. Deddens, Geref. Vrijgem., Wageningen; ds. W. Verhoeks, Geref. in Ned., Amersfoort; ds. L. J. Geluk, Ned. Herv., Woerden; ds. M. Pronk, Oud Geref. Gem. in Ned., Ede; ds. K. Veldman, Ned. Herv., Staphorst; ds. A. Moerkerken, Geref. Gem., Nieuw-Bellerland; ds. A. van Heteren, Chr. Geref., Werkendam. Ds. Tj. de Jong te Poortvliet schreef een historisch overzicht. Genaaid-gebroch., 136 blz. prijs f 18,90.

Verkrijgbaar bij de boekhandel of de uitgever.

DRUKKERIJ GEBRS. VERLOOP
Oost-Kinderdijk 189, Alblasserdam, tel. 01859-2474
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam, giro 121764

BON

Gelieve mij te zenden ex. 150 Jaar Afscheiding à f 18,90 + f 2,50 portokosten.

Naam

Adres

Postc./woonpl.

Een verantwoord adres voor al uw

Huishoudelijke APPARATEN

- de BESTE merken voor een lage prijs. (SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR, MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK
Dr. Wellferrweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209

AANMELDING LEERLINGEN REFORMATORISCH MBO

à BRAKELSCHOOL VOOR MTO

(Middelbaar Technisch Onderwijs)

Aan deze school kunnen de volgende studierichtingen gevolgd worden:

- bouwkunde
- elektrotechniek/electronica
- werktuigbouwkunde

Aanmelding zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 15 maart 1985.

Op verzoek worden gaarne nadere inlichtingen verstrekt en aanmeldingsformulieren toegezonden.
Tel.nr. MTO en MEAO: 033-12442; Tel.nr. MDGO: 033-12685.

De scholen gaan uit van de Vereniging voor Voortgezet Onderwijs op Reformatische Grondslag te Amersfoort. Van deze Vereniging gaan ook uit de Van Lodensteinscholengemeenschap voor AVO-VWO te Amersfoort en de Udemans Scholengemeenschap voor ITO-LTO-IHNO-LEAO te Hoevelaken.

SCHOOL VOOR MEAO

(Middelbaar Economisch en Administratief Onderwijs)

Aan deze school kunnen de volgende studierichtingen gevolgd worden:

- bedrijfs-administratieve richting
- commerciële richting
- secretariaatsrichting

SARA NEVIUSSCHOOL VOOR MDGO

(Middelbaar Dienstverlenings- en Gezondheidszorgonderwijs)

Aan deze school zijn de volgende afdelingen verbonden:

- agogisch werk (AW)
- verzorgende (VZ)
- interim algemene schakelopleiding (Intas)